PARTICULARITĂȚILE LATURII SUBIECTIVE ÎN CADRUL INFRACȚIUNILOR PREVĂZUTE LA art. 238 CP RM

Andrei STRATAN
CZU: 343.22:343.3/.7 andrei.stratan95@gmail.com

Asigurarea și apărarea ordinii de drept împotriva infracțiunilor economice, în special a infracţiunii de dobândire a creditului prin înşelăciune (art. 238 Cod penal al RM) constituie una dintre prioritățile politicii penale ale statului. Rolul primordial în cadrul unei economii de piață i se atribuie sistemului financiar-bancar, or instituțiile bancare reprezintă componenta de bază a procesului economic. O evoluție dinamică și continuă a sistemului bancar corespunzătoare cerințelor impuse de securitatea economică este posibilă doar prin asigurarea unui cadru juridico-penal eficient, care, în primul rând, ar preveni săvârșirea faptelor ilegale îndreptate spre prejudicierea sistemului financiar-bancar.

Creșterea nivelului de infracţionalitate în sfera creditar-bancară, spre regret, creează premise pentru „destrămarea” sistemului bancar. Acest fapt este extrem de prejudicios, având în vedere că sistemul bancar reprezintă „temelia” întregului organism economic, fiind cel care contribuie semnificativ la dezvoltarea pieţelor financiare, care asigură circulația capitalului dintr-un sector al economiei în altul, care determină gradul de activitate investiţională în diverse ramuri ale producţiei.

Prejudiciabilitatea faptei legate de dobândirea creditului prin înşelăciune mai este condiţionată inclusiv din cauza faptului că aceasta comportă, în unele cazuri, caracterul de faptă săvârşită în grup. Altfel spus, aceasta presupune atragerea în activitatea infracţională a unor persoane fizice şi persoane juridice, dar şi a unor persoane cu funcţie de răspundere chemate să exercite funcţii de supraveghere şi control în sfera bancară. Mai mult decât atât, săvârşirea faptelor respective se caracterizează prin aplicarea unor procedee şi metode complexe a căror elucidare este dificilă. Astfel, în primul rând, manifestările infracţionale contribuie, în cel mai grav mod, la subminarea siguranţei sistemului bancar al Republicii Moldova.

Elucidarea motivului, a intenției, a scopului care stă la baza comiterii infracțiunii de creditare (art. 238 CP RM) reprezintă condiții obligatorii în vederea stabilirii tuturor circumstanțelor faptei. Latura subiectivă a infracțiunii specificate la art. 238 CP RM este caracterizată prin intenție directă, aceasta fiind determinată de un scop special, și anume, obținerea unui credit, a unui împrumut sau a unei despăgubiri/indemnizații de asigurare, ori a majorării sumei acestora, ori a obținerii unui credit sau împrumut în condiții avantajoase.

În contextul alin. (1) art. 238 CP RM, scopul făptuitorului este de a obține, în baza unui contract, un credit, împrumut sau a unei despăgubiri/indemnizații de asigurare de la instituția financiară, de la organizația financiară nebancară, de la asociația de economii și împrumut sau de la asigurător a mijloacelor în mărime mai mare sau egală cu 500 de unități convenționale.

În ipoteza în care făptuitorul urmărește scopul majorării sumei creditului, a împrumutului sau a despăgubirii/indemnizației de asigurare, aceasta presupune depășirea limitei legale admisibile în cazul solicitantului de credit/de împrumut sau în cazul asiguratului/beneficiarului asigurării. Un exemplu în acest sens constituie ipoteza în care solicitantul de credit/împrumut este angajat al băncii/organizației nebancare [1, p. 106]. Legislația specială (Legile organice, Regulamentele BNM) conțin prevederi exhaustive care stabilesc plafonul admisibil pentru contractarea creditelor de către funcționarii bancari.

În situația în care este la bază scopul obținerii unui credit sau împrumut în condiții avantajoase, făptuitorul urmărește să profite de anumite avantaje/facilități la obținerea creditului sau împrumutului în mărime egală sau mai mare de 500 u.c., atribuindu-și apartenența la o anumită categorie de beneficiari avantajați în temeiul legii. Specificăm că, înainte de producerea urmărilor prejudiciabile prevăzute la alin. (1) art. 238 CP RM, scopurile enunțate mai sus, care se concretizează în una din cele trei forme ale sale, trebuie să fie realizat.

De menționat că, pentru toate cele trei forme ale scopului infracţiunii de dobândire a creditului prin înşelăciune, este caracteristică ideea că făptuitorul urmăreşte să ramburseze, în cele din urmă, creditul, însă nu urmărește sustragerea acestuia [2, p. 78, 79]. Totuși, în ipoteza în care făptuitorul are intenţia să sustragă creditul, acțiunile săvârșite urmează a fi calificate conform art.190 CP RM, nu însă potrivit art. 238 CP RM.

Cu alte cuvinte, afirmăm că scopul folosinţei temporare, şi nu scopul de sustragere este cel urmărit de subiectul infracţiunii de dobândire a creditului prin înşelăciune. În vederea unei argumentări complete a subiectului pus în discuție, vom utiliza metoda comparată, și anume, vom face referire la prevederile legislației din Federația Rusă. Astfel, în legea penală rusă, art.176 este analogul art.238 CP RM. Prin urmare, este important de remarcat că poziția majoritară în doctrina penală din Federația Rusă este că scopul infracţiunii stabilite la art.176 Cod penal al Federaţiei Ruse presupune folosinţa temporară, nu însă scopul de sustragere.

Analizând ipoteza cauzării unor daune în mărime mai mare sau egală cu 500 u.c. ori daune în proporții deosebit de mari, considerăm eronată stabilirea în norma penală (art. 238 CP RM) a răspunderii pentru prezentarea cu bună stiință a unor informații false în scopul obținerii despăgubirii/indemnizației de asigurare sau al majorării sumei acesteia. În susținerea poziției enunțate, considerăm că făptuitorul urmărește scopul restituirii mijloacelor bănești contractate, și nu însușirea acestora.

Cu toate acestea, dacă făptuitorul urmărește trecerea mijoacelor bănești contractate ilicit în posesia sa, atunci faptele săvârșite vor cădea sub incidența art. 190 CP RM. Or, însăși esența noțiunilor ,,credit", ,,împrumut" denotă caracterul temporar al ,,folosirii" mijloacelor bănești.

Însă, referindu-ne la situația majorării sumei de despăgubire/indemnizație sau obținerea ilicită de către subiect a creditului sau împrumutului, nu ne vom afla în

prezența folosirii temporare. Cu alte cuvinte, adaosul sau avantajele ilegal obținute prin prezentarea unor informații false nu vor fi restituite de către făptuitor, fiind trecute în stăpânirea sa. Făptuitorul urmărește sustragerea fie a despăgubirii de asigurare/indemnizației de asigurare, fie a diferenței dintre suma majorată a acesteia și despăgubirea/indemnizația legal atribuită. Astfel, cele comise vor fi calificate în conformitate cu art. 190 CP RM.

Reiese că este inaplicabil art. 238 CP RM în partea ce ține de situația prezentării cu bună știință a informațiilor false în vederea obținerii unei despăgubiri/ indemnizații de asigurare sau al majorării sumei acesteia.

În opinia lui V. Stati, „buna știință nu se identifică cu intenția directă, reprezentând o condiție suplimentară” [3, p.56].

În cazul art. 238 CP RM, sintagma „bună ştiinţă” indică asupra faptului că făptuitorul cunoaşte din timp despre informaţiile prezentate instituţiei financiare care au un caracter fals [4, p.214]. Astfel, certitudinea privind informaţia falsă prezentată este întemeiată pe cunoaşterea *a priori* a caracterului eronat.

Urmează a fi distinse sintagmele ,,buna știință” și „intenția directă”, or buna știință reprezintă un adagiu al intenției făptuitorului. După cum afirmă doctrinarul S.Copețchi în articolul său, buna ştiinţă suplimentează conţinutul atitudinii psihice a făptuitorului faţă de cele comise, subliniind cunoaşterea certă pe care trebuie să o manifeste făptuitorul în raport cu unele semne constitutive obiective.

Referințe:

1. STATI, V. *Infracţiuni economice:* Note de curs. Chişinău: CEP USM, 2016.
2. BRÎNZA, S. *Obiectul infracţiunilor contra patrimoniului.* Chişinău: Tipografia Centrală, 2005.
3. BRÎNZA, S, STATI, V. *Tratat de drept penal*. Partea specială. Vol.I. Chişinău: Tipografia Centrală, 2015.
4. PRODAN, S. *Răspunderea penală pentru infracţiunile legate de creditare*. Chişinău: CEP USM, 2011.